

Překonávání kritičnosti, snášení osamělosti, rozvíjení mlčenlivosti

Esoterní hodina, Mnichov, 10. ledna 1912

Esoterními cvičeními chceme dosáhnout toho, že se zcela zkoncentrujeme na jednu myšlenku a tím v sobě necháme vzniknout prázdno a čekáme, co k nám přijde jako výsledek naší meditace. Čeho dosáhneme, záleží na vytrvalosti, kterou za tímto účelem vynaložíme. Někdo by se mohl domnívat, že střídáním cvičení se dostane kupředu rychleji, než když dlouho provádí totéž cvičení; avšak ti nejhlubší esoterici vždy tvrdili, že se nejdále dostali díky tomu, že s velkou trpělivostí a vytrvalostí prováděli po celá léta tatáž cvičení.

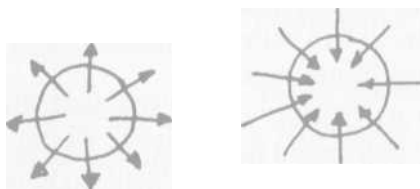
Může se stát, že člověk má jen jedenkrát za svůj život příležitost setkat se s někým, kdo mu může dát duchovní cvičení, koho však už pak na této Zemi nikdy více neuvidí. Toto cvičení ovšem, je-li prováděno správně a je-li karma tohoto člověka příznivá, může pro jeho život dostačovat a přinášet mu plody, až nakonec v duchovním světě nalezne svého učitele.

Esoterik si povšimne, že zatímco vynakládá síly na vnitřní vývoj, výrazněji se u něj projevují jisté chybné vlastnosti, které měl již dříve. K těmto vlastnostem patří například zvýšená kritičnost vůči jiným lidem. Kritizují všichni lidé. Esoterik by si ale měl uvědomit, z čeho tato potřeba peskovat druhé vzniká. Cvičeními zvyšujeme a zesilujeme svůj pocit Já, svou egoitu, a toto kritizování je pak snahou prosadit se oproti ostatním, potřebou být něčím zvláštním, potřebou vydělit se.

Esoterik ztrácí zájem o mnoho vnějších věcí, kterým dříve věnoval velké množství pozornosti. To jde tak daleko, že někteří esoterici mají pocit, že už nevidí tak dobře jako dříve. Většina si také stěžuje na ztrátu své dobré paměti. Z posledních esoterních hodin víme, že toto nevšímání si svého okolí je chybné. Může dojít

k tomu, že někdo svá cvičení neprovádí natolik intenzivně, aby vnitřní prázdno, které již nedokáže vyplňovat dřívějšími zájmy, vyplnil duchovním obsahem. Následkem toho má pak nutkavý pocit, naléhavý neklid, potřebu vyplnit své vnitřní prázdno zvenčí. Pak velmi snadno podléhá pokušení to vnější kritizovat.

Toto kritizování je svým způsobem pochopitelné a oprávněné, neboť poté, co se člověk nejprve uzavře před vnějším světem a nyní opět vystoupí ze sebe, se chce vůči světu prosadit. V tom se však skrývá egoismus, který by měl být stejně jako kritizování potlačen. Dosáhneme-li toho, síly, které bychom jinak promarnili, se obrátí dovnitř a budou oplodňovat náš duševní život. Potřeba vydělit se je pro esoterika zcela oprávněná, neboť jen v osamocení může dělat pokroky. Pro většinu běžných lidí je pocit osamocení nesnesitelný. Esoterik si však má přivyknout na snášení osamělosti. Velmi tím napomáhá svému esoterickému životu. Člověk, který má touhu po vnějším [životě], po společnosti, v této touze tříští své síly. Je tomu tak, jako by se tato touha od něj rozprchávala do všech stran do prostoru. Měl by dbát na to, aby tyto síly raději soustřeďoval v sobě,

takřikajíc je ohýbal dovnitř. [Podaří-li se mu to,] bude z toho mít velký prospěch.

Esoterik si rovněž musí vypěstovat jinou, zdánlivě protikladnou vlastnost. Protikladná vůči té první je jen podobně, jako je výkyv hodinového kyvadla doprava protikladný výkyvu doleva: jeden vyplývá z druhého, a přesto jsou navzájem přímo opačné. Tak je pro esoterika nutné, aby jako výkyvy kyvadla uvedl do vzájemné rovnováhy dvě vlastnosti: zaprvé snášení osamělosti, to znamená posilování egoity, zadruhé naprostou oddanost až po hranici vzdání se

sebe sama, zapomnění na sebe sama - oddanost tomu, co k nám zvenčí přistupuje jako povinnost. Jakmile dospějeme k tomu, že naše srdce prahne uprostřed našeho okolí po samotě, že nás vlastně bolí, trpíme jím, a přesto mu projevujeme plnou oddanou lásku, pak jsme dosáhli sjednocení zdánlivě si odporujících vlastností.

Třetí vlastností, kterou máme rozvíjet, je mlčenlivost ve věci našich esoterních prožitků. Musí-li nevyvinutí uchovávat tajemství, mají pocit, že puknou, a mohou-li ho pak vyslovit, je to pro ně nesmírná úleva. Esoterik by však měl uvážit, že tato síla, která hrozí člověka roztrhnout, musí být velmi silná, pokud ji člověk raději vnitřně hromadí. Proto se také říká: „Uč se mlčet a získáš sílu“ - to znamená sílu panovat ve vlastním nitru. Okultní badatel může například zřetelně vnímat změnu, příliv síly, jež nastane v nitru člověka, který z nějakého důvodu musí potlačit vyslovení tajemství. Člověk má například na srdci něco, co by chtěl sdělit svému příteli. Když vyrazí, aby ho vyhledal, potká ve dveřích jiného známého, který ho přijde navštívit. Jemu tu věc sdělit nemůže a nechce. Potom už je pozdě, aby za tím přítelem šel; musí tedy potlačit touhu podělit se. V případě člověka, jemuž se to stane, okultista uvidí, že se v jeho duši rozvinula síla, která tu předtím nebyla a která by ani nevznikla, kdyby ten člověk uspokojil své přání sdělit to. Pro esoterika nemá platit rčení: Co na srdci, to na jazyku.

U neesoterika může být někdy dobré a vhodné, aby se vyslovil, pro esoterika nikoli. Sdělováním svých nejniternějších myšlenek a citů rozprašuje ven síly, jež by byly velmi nezbytné pro jeho duši. Pokaždé, když dokážeme pomlčet o myšlenkách a citech, zvláště takových, jež se vztahují k našim esoterním prožitkům a obtížím, získáváme duševní sílu, kterou nemůžeme ztratit. Avšak o věcech obecně lidských, o něčem, co může člověku prospět, o tom máme mluvit, jen ne o svých vlastních záležitostech, které se také ostatních nijak netýkají. Z čeho vůbec vyvěrá tato potřeba sdělování?

Málokdy máme potřebu jít za druhými lidmi proto, že je nezištně milujeme, nýbrž většinou proto, že mají vlastnosti, které pro nás něco znamenají, něco nám dávají. Měli bychom se také zbavit přání nechat

se druhými lidmi takřikajíc nosit na rukou. Naopak, máme jim být vděční, když s námi zacházejí špatně, protože si na tom můžeme cvičit své síly snášenlivosti. A potom se máme snažit pociťovat k těmto lidem i přesto lásku. Sami pak uvidíme, že to je ta pravá láska.

Něčím, čeho by měl esoterik rovněž zanechat, je stěžování si. Na co si esoterik obvykle stěžuje? Většinou na to, že když začne meditovat, vrhnou se na něj myšlenky ze všech stran. Měl by však být za to vděčný a považovat za pokrok, že pozoruje, jak reálný je myšlenkový svět, když se dokáže takto prosazovat. Má jen proti tomu postavit svou sílu, neboť tím tato síla poroste. Měli bychom od těchto myšlenek odposlechnout, jak to dělají; považovat je za předobraz toho, jak se můžeme koncentrovat, použít je jako vzor a říci si: Se stejnou intenzitou se máme ponořit do své meditace; pak k sobě přitáhneme duchovní síly, které nám jsou oporou. - Bylo by velmi pohodlnou meditací, kdyby před ní přišli andělé nebo jiné duchovní bytosti a nežádoucí myšlenky nám odmetli.

Jestliže esoterik všechny tyto vlastnosti překoná a také se naučí v náležitě míře mlčet, pak dospěje k něčemu, co mystikové vždycky nazývali branou smrti, a sice proto, že člověk svým mlčením a ovládním svých vlastností dospěl tak daleko, že se nachází ve stejném stavu jako člověk, jenž stojí před smrtí, v níž se všechny jeho zájmy odvracejí od vnějšího světa. Je obrácen sám do sebe nebo k božsky- - duchovnímu světu. To je také to, co je míněno ve druhé části naší rosikruciánské průpovědi: *In Christo morimur*. V Kristu umíráme, když se cele proměníme a opět se obrátíme k duchu. *Ex Deo nascimur*: Z Boha se rodíme a musíme se vtělit ve fyzickém světě. Naším úkolem pak je vyvíjet se dále tak, abychom mohli říci: *In Christo morimur*. Odvracíme se od všeho fyzického a pozvedáme se k duchu, jenž byl vždy nazýván Duchem svátým, a v něm se znovu rodíme: *Per Spiritum Sanctum reviviscimus*. A jakoby výkladem toho je průpověď, kterou nám dal Mistr moudrosti a souznění citů:

V duchu spočíval zárodek mého těla ...

Rudolf Steiner

GA 266/II